

(א) [סוטה ל"ג, ג] לקמן ס"ד; (ב) מדות פ"ג מ"ח, ט"ו] שם ומנחת א"ל; (ד) לקמן ס"ב; (ה) חגיגה י"ב, ו] ש"ך למתני' לקמן דף ס"ד; ועיי' בשו"ת נוס' א"ת א' ואת' .

הגהות הב"ח

(א) גבי' נמלא פורה על אמה יסוד ועל אמה סובב; (ב) שם ומנחת א"ל; (ג) שם ומנחת א"ל; (ד) ש"ך למתני' לקמן דף ס"ד; ועיי' בשו"ת נוס' א"ת א' ואת' .

שינויי נוסחאות

[א] כש"מ וי"ש ט"פ נטל את הראש והקוף בית מליקתו למבחה. וכתב"י ל"מ נט' זה, ואפשר שהקופים קרית לש"י; [ב] מדברא מקום קרית (ש"ס); כ"ח וק' ור"ב; [ג] וילג א"ת כש"מ מקום דמים. והוא עשית כי א"ת בשמ"י; [ד] כש"מ וי"ש וי"ש; [ה] תיבת מקום ממק (ש"ס וכתב"י); [ו] ל"ל שהוא ל' קטנות וסיד דומה וקטנות (כתב"י); [ז] מיתות ובי תימא כונת מורה מש"כ בזה; [ח] כ"ו ודוד סובב (כתב"י וי"ש); [ט] כש"מ ט"פ ויגברו אמה; [י] קטנות וסיד דומה וקטנות (כתב"י); [יא] מיתות ובי תימא לת"ל כש"מ ודב"י; וי"ש ומת"י (ש"ס); [יב] וצ"ק מנה כש"מ; [יג] מרמה כ"י מקוף מחבר ל"ל; [יד] וי"ש א"ת א' ועי' מק"ש; [יא] נוסף הוא על (כתב"י); [יב] אמה (ש"ס); [יג] ל"ל המזבח (כתב"י ור"ב); [יד] כ"ל ט"פ וי"ש מקום המקדש לדמים. ובי היסוד היה בכל המזבח אך הדמים אין ניתנין רק בחלקו של בנימין. הס"ד (ש"ס ור"ב); [טו] דהנה (כ"י); [טז] ל"ל רביעי (ש"ס); [יז] ל"ב ומצד מערב ל"ב אבל (כתב"י וי"ש); [יח] ל"ל לקמן (ש"ס); [יט] ל"ל ופוד"י וי"ש (ש"ס); [כ] ל"ל יסוד (ש"ס); [כא] ל"ל וקשיא לרב דאמר בבנין כלומר שברוח דרומית וברוח מזרח לא היה שם יסוד בני והבא משמע שיהיה שם יסוד בני. והס"ד ומה"ל א"ת (ש"ס וי"ש); [כב] ל"ל והא כש"ב (ש"ס); [כג] ל"ל הפניה שבגדר הבליטה (ש"ס); [כד] מיתת בה ממק (ש"ס וכתב"י); [כה] ל"ל וממלאו (ש"ס); [כו] ל"ל אבר ניתנין (ש"ס); [כז] ל"ל האבנים אמה והיסוד בולט אמה על סביב. הס"ד ומה"ל והודו ומביא כ"ו (כ"י וי"ש); [כח] וי"ש נתינת וק' וי"ש; [כט] ל"ל הדם ליסוד מולא קתני כ"ו ל"ל (ש"ס); [ל] ל"ל הדם קרי ליה יסוד (כ"י); [לא] דלא היא אורבע קרנות כחטאת משום דטעונה יסוד הא חשבתי ליה יסוד לענין דמים (י"ש וי"ש); [לב] העוף ועולה העוף א"ר דמו בכלי ועוד דלא היה בו שירים כיון דבעי מוציא ועוד דבמתני' (ש"ס); [לג] ק"ל היינו דוקא בבהמה דתביב קריא (ש"ס); [לד] ל"ל דכיון (כ"י); [לה] ל"ל אם כן חול הוא לענין קדושת מזבח ומשני כ"ו (ש"ס וי"ש); [לז] דמתניא לרב דתניא ל"ל (ג"ל); [לח] ל"ל לחות כמו הרגים (כ"י); [לט] (ש"ס);

איזהו מקומן פרק חמישי זבחים

חופף. כמו נזיר חופף ומפספס (שם דף ט:). דפרוטי"ר דגרנטו"ר **בלע"ו** כאלם המחשב ודואג: **ומנדי**. שמי סימנין ולא כחטאת שהיא בסימן אחד ולקמן יליף לה צפרק קדשי קדשים (דף ט:). **וממלא מדמה**. י. (ו) ומקיף מחבר כמו אין מקיפין שמי חביות (ב"ה דף ט:). דוחק בית מליקתו לקיר והוא מתמלא ע"י דוחקו צקיר. ולקמן [סד:] אמרינן שעל קרן מזרחית דרומית היא נעשית ואי אין לה יסוד נמלא כשהוא מולקה בצאור היא נמלקת והדם נופל לארץ לאיצוד וא"ת נופל [א] על הסובב שהרי למעלה היא נעשית הא קתני התם עשאה למטה מרגליו וא"ת אמה אחת כשרה ללא קפיד ללא קפיד אלא אלמעלה מן החוט: **באזריא בעלמא קעביד**. בתמיה: **אימר קך וכו'**. ואיכא למימר למעלה מג' דלאו קרקע הוא עשוי כמין בליטה קטנה כנגד אותה הקרן לקבל צה דם עולת העוף שלא יפול לארץ וקיר מזבח מיקרי אצל יסוד לא מיקרי להכשיר הקרן למתן דמים הריכין ליתנן כנגד היסוד שאין יסוד אלא המיוסד בצרף: **רב אמר צננין**. צקן דרומית מערבית צנו היסוד אמה בצורך הדרוס וחדלו להם כל הדרוס וכל המזבח עד אמה סמוך לקרן פנויית מזרחית כדאמרן (לקמן) **אובל צמורח אמה וצדרוס אמה: נוי אומר** [ב] **צדמים**. יסוד היה על פני כל המזבח [ג] אצל לא נותנין דמים בחלקו של יהודה: **יסני מדרבא**. צנינא גופיה משמע: [ד] **אובל זופס: צמורה אמה אחת**. ובמקצוע פנויית מזרחית משוך לצד מזרח אמה ולא יתיר כמו שז"ל למעלה קשיא ללוי דהא [ה] צנינא משמע: **על שלשים וססים**. קשיא לרב דמשמע ריבוע היה: **מן הצד**. לאו בצרבעת רבעין [ו] חקשיב אלא מנד פסון היה ל"ב [ז] אצל מזרח ודרוס לא היה אלא ל"א על ל"א דקרן דרומית מזרחית חסרה לה אמה לדרוס ואמה למזרח: **נמלא פורה על אמה יסוד ועל אמה סובב**. ולקמן [יח] הוא צפרק קדשי

גד.

וא"י אמרת לא היה לו יסוד באזריא בעלמא קעביד. בתמיה דלקמן (דף טד:) אמרי' שעל קרן מזרחית דרומית היא נעשית ואי אין לה יסוד נמלא כשהוא מולקה בצאור היא נמלקת והדם נופל לארץ לאיצוד וא"ת חסר תאמר נופל הוא על הסובב שהרי למעלה היא נעשית הא קתני התם עשאה למטה מרגליו ואפילו אמה אחת כשרה ללא קפיד אלא למעלה מן החוט כך פירש צקונטרס ונראה שלא היה כתוב צה צרייתא שירי הדם היה שופך ליסוד מדלא מדקדק צקונטרס אלא מהא שהדם הולך לאיצוד וקשה דאם כן הוה ליה לאקשויי ממתני' דקדשי קדשי' (שם טד:) דמתן צה לו לקרן דרומית מזרחית היה מולק ראשה כ"ו וצרכו ספרים גורסין כאן שירי הדם היה שופך ליסוד [א] ומפרש ה"ר חיים דודאי גרסי' ליה ומכא זה פריך דעל כרחין לאותו קרן שמולק שם היה שופך שירי הדם [ב] קרי לה יסוד מדלא קתני שהיה הולך לקרן דרומית מערבית שהיה צו יסוד לשפוך שירים ועוד דלקמן פ' קדשי קדשים (גם זה שם). מפרש שעושה אותה צאונה קרן לפי שהוא קרוי צינת הדשן ויכול לזרוק משם ומראה ונזלה ואם היה זקוק לילך לקרן אחר לשפוך שירים מה היה מרויח כיון שהיה צריך לחזור ואין לומר דלאחר זריקת מוראה ונזלה היה הולך לשפוך שירים דאם היה מאחר כל כך היה דם כלה אלא על כרחין צקונתו היה שופך ליסוד ולכן פריך ואי אמרת לא היה לה יסוד באזריא בעלמא קעביד ומשני אימר כן התנו אזריא דבנימין ועשו כמין בליטה ועל אותה בליטה היה שופך שירים ומיהו קשה דאי חשיב יסוד לענין שאר דמים נמי יחשב יסוד וי"ל דלא חשיב יסוד אלא לענין דמים הניתנין למעלה מחוט הסיקרא אצל לענין דמים הניתנין למטה אי מכשרת ליה להווא קרן זימנין דלתי למיתב תחת אותה בליטה ונמלא נותן תחת היסוד אצל דמים העליונים לעולם הם למעלה מן הבליטה ומיהו קשה דאם כן היכי

ממעט הכא עולה דלא [א] הוה ארבע קרנות כחטאת משום דטעונה יסוד לענין דמים העליונים ונראה לרבינו תם דלא גרסינן שירי הדם היה שופך ליסוד דשופך משמע מן הכלי מדלא מני מתמנה ליסוד דקתני גבי חטאת העוף [ב] ועוד דבתמני' דלקמן פרק קדשי קדשים (דף טד:) קתני כחטאת העוף שירי הדם ובעולת העוף לא מני משמע דלית ליה שירים והא דמרבנין לעיל שירים בכל הקרנות היינו [ג] לצד מעולת העוף וכיון [ד] דנעשית מצאנו מה לנו במה שהדם נופל אחר כך לארץ והולך לאיצוד דכל דמים נמי לאחר שנשפכו ליסוד הולכין לאיצוד אחרי כן ועוד כשמתרץ כך התנו אזריא ופירש צקונטרס שהיה עושה כמין בליטה צמורח לקבל דמים היה לו להש"ס לפרש זה ונראה לר"ת דפריך ממליקה ע"מ דבעי בראשו של מזבח דומיא דהקטרה כדלקמן ואי עביד ליה בצאור דיהודה א"ס כן [ה] אינה עולה לקדשי מזבח ומשני דאזריא דבנימין וקדיש האזריא בקדושת מזבח ואף על גב דהקטרה בצאור אי אפשר לא חייש אלא צה"ל דליהו קדושת מזבח ומיהו למאן דאמר (לקמן דף טה.) אין עושין מערכה על גבי סובב נראה דמליקה נמי לא מהניא התם אף על גב דקדוש בקדושת מזבח והכא איירי למאן דאמר עושין מערכה על גבי סובב: **רב אמר בבב"י**. אף על גב דלמטה לא היו רבוע למעלה במקום המערכה היו רבוע וקשה ק"ת לישנא דמתני' [ו] לרב דמתן במסכת יומא (דף טז.) דלרעוה יואלא מחלקו של יהודה וכנסת לחלקו של בנימין ובה מזבח צנו משמע שהיה צה מצנין: **במפולמות**. [ז] כגון דגים מפולמין פירק אין קרין (ב"ה טד:).

זה ק"ר ממנו שמי אמות על שמי אמות נמלא האמצעי בולט מתחת העליון אמה בכל כד: **מקום המערכה**. כלומר ראש המזבח: **והזור ומציא מלצן של אמה כו'**. ומושיבו צוית המזבח מלמעלה. קתני מיהא מלצן התחתון של ל"ב על ל"ב אלמא יסוד בולט צו מד' רוחמיו: **דגין**

עין משפט

ל"א א מ"י פק"ו מהלכות מע"ק הלכה כ: **ל"ב ב מ"י פ"ב** מהלכות בית המדרש הלכה י: **ל"ג ג מ"י** שם הלכה ה: **ל"ד ד מ"י** שם הלכה טו:

תורה אור השלם

1. לבנימין אמר ידיו וידיו ישיבו לבטח עליו חפף עליו כל היום ובין בחפף שבו: **דברים לג, יב**

מוסף רש"י

חופף. כלשם המתחנן ממנת שאינו משגיח תאומה (יומא י"ב). **הלשם** הנלצער חופף ומתחנן בצנדי, לצון שפשוף, כמו מזר חופף ומפספס (מ"ה"ה ב"ו). **אושפויכן** להקב"ה. שהיה הארון נתון מחלקו (שם ש"ס). **שנית** קדשי הקדשים בניו מחלקו (סוטה ל"ז). **ממול ערפה**. ערפה נזבה הרגל, מול ערפה למטה לצד האגפים, מול הרגלה את העורף: **ומבדיל**. שני סומנין כדליף כהן לשמועין (קטן סו): **במצא פורה כו'**. ומניע ללא המזבח (קטן ס"ב): **מפולמות**. לשון תחלת (תנ"ג י"ב):

לעני רש"י

דפרוטי"ר דגרנטו"ר. **דפרוטי"ר דגרנטו"ר**. לשפוף לחטט. **אנשטור"א אישטור"א**. מוקד, כיריים. **פולמ"ר פלומ"ר**. לכסות, למשוך בעופרת. **אישטור"א דישטור"א**. לערבב (בב"ל):